

Innadvendt og uttrykksfull

Marianne Beate Kiellands plate om døden er nesten avskrekkende konsekvent.

NY KLASSISK
Erling Sandmo

Mezzosopranen Marianne Beate Kielland har en uhyre vakker stemme, en stemme jeg virkelig liker. Men dens skjønnhet er så særegen at den tydelig ikke egner seg like godt til alt: Stemmen hennes er ikke briljant, men tilhyllet, den har liksom øynene slått ned mens den beveger seg gjennom musikken. På plate har hun da også stort sett profilert seg som barokk-sanger, som kirke- og romansesanger og som en svært god fortolker av nyere musikk.

Et fascinerende, gjennomgående trekk ved innspillingene hennes er at verkene bærer i seg en slags reserverthet, en strenghet som hun makter å uttrykke: Kirkemusikkens påbud om beherskelse, romansesangens krav om små uttrykk, modernismens distanse til sine virkemidler – alt kommer til uttrykk i selve stemmen. Kielland synes ikke å være bundet av sjangere, men gjør snarere deres reglementer til klang. Hennes litt innadvendte preg er samlende, ikke lukket. Det er sjangrenes egen innadvendthet som kommer til syne.

Gravmæle. På denne nye platen er det øyeblikk hvor hun slår blikket opp, med sterk virkning, men også her er det tilslørede en viktig del av Kiellands fremtreden. Her har det imidlertid en annen funksjon enn å fremheve sjangerens egenart. Hun synger en samling dramatiske sanger om døden, i et historisk spenn fra siste del av 1800-tallet til i dag. De er svært ulike, og de krever – og får – svært forskjellige utforminger fra Kielland og hennes pianist, Sergej Osadchuk. Den nesten gjennomgående innadvendte tonen tjener nå snarere til å gjøre dødstatistikken tydelig. Kanskje handler alle disse sangene ikke først og fremst om døden i utgangspunktet, men stilt sammen på denne måten og sunget på denne måten er det ingen tvil om at de gjør det her.

Kiellands sans for stram symmetri

viser seg i programmets struktur. Det består av to sangsykluser og en stor monolog, Maja Ratkjes og Aasne Linnestås «Hvil», der døden ikke er menneskenes død, men den ødelagte jordens. Monologen er sentrum, flankert av hver sin syklus, Wolfgang Plagges «Södergran-sanger» og Mussorgskys «Dødens sanger og danser». Foran hver av disse større enhetene synger Kielland en enkelt sang, av Korngold, Sibelius og Gerald Finzi – alle tonsettinger av samme tekst, «Come Away, Death», narren Festes melankolske sang fra andre akt av Shakespeares *Twelfth Night*. Dette er dermed ikke bare en musikalsk interessant antologi, men en mørk strukturalistisk fantasi: Det er noe monumentalt, så å si gravmæle-aktig ved programmet selv.

Goldt. Nivået er høyt, det er faktisk bare Sibelius-sangen som ikke gjør virkelig inntrykk på meg. Plagges Södergran-tonsettinger er stilistisk uhyre sikre og bærer sitt tunge, slaviske uttrykk med vakkert alvor. Samtidig er de kanskje det fineste eksemplet på hvor godt det fungerer, samspillet mellom Kiellands mørke avstand og Osadchuks voldsomme uttrykksvilje. I de overveldende Mussorgsky-sangene rives også Kielland med i flukten og gir musikken et stort, goldt drag.

Det er likevel i Ratkje/Linnestås «Hvil» at Kielland virkelig blir overskridende, og det er der hun setter blikket i lytteren og åpner et annet, imponerende fremmed klang- og uttrykksspekter. Både verket og fremførelsen er fragmentert og collageaktig, men har talende henvisninger til eldre musikk, ikke minst til den tidlige barokkens store kvinnelige klagesanger, Ariadnes og Didos verop over svik og ensomhet – nå med et helt originalt økologisk aspekt. Det hvelver en dyp himmel over et program som er helt usedvanlig konsekvent i sin tenkning og musikalsk uhyre vellykket.

Erling Sandmo er historiker og fast anmelder i Morgenbladet.

ANMELDELSE

MARIANNE BEATE KIELLAND
OG SERGEJ OSADCHUK

Come Away, Death

Musikk av Korngold, Plagge,
Sibelius, Ratkje, Finzi og Mus-
sorgsky
2L. 2010

